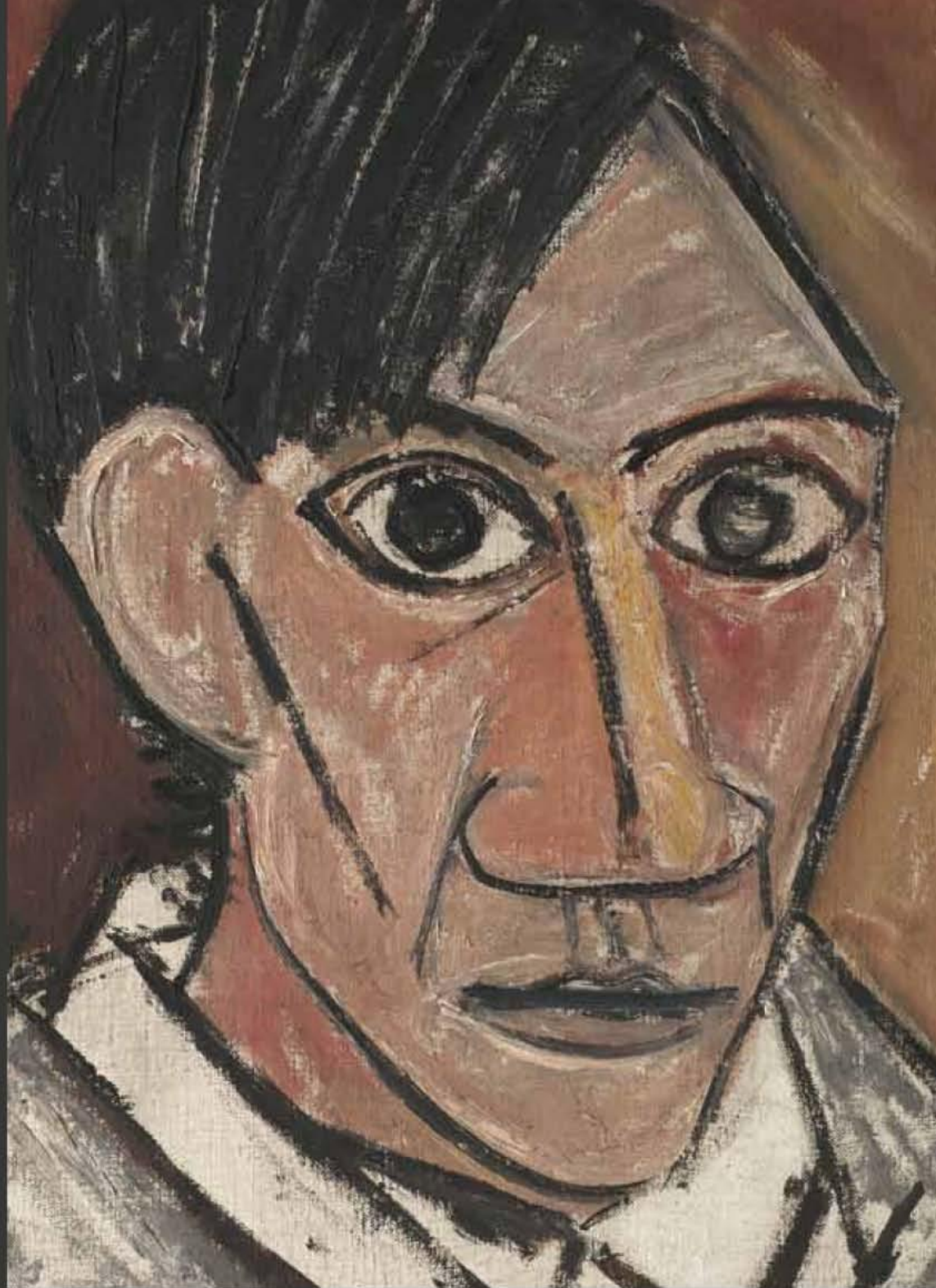

Dossier de premsa
30.05.2013

31.05.2013 - 01.09.2013

Yo Picasso Autoretrats

Pablo Picasso, Autoretrat, 1907 (detall). Oli sobre tela, 56 x 46 cm. National Gallery in Prague © National Gallery in Prague 2013.
© Successió Pablo Picasso, VEGAP, Madrid 2013.

Ajuntament de
Barcelona

RODA DE PREMSA

30 de maig del 2013 a les 10.30 hores

INAUGURACIÓ

30 de maig del 2013 a les 19.30 hores

L'exposició estarà oberta al públic del
31 de maig a l'1 de setembre del 2013

Museu Picasso

Dep. de premsa i comunicació

Montcada 15 - 23

08003 Barcelona

Tel. 932 563 021 / 26

museupicasso_premsa@bcn.cat

SUMARI

1. PRESENTACIÓ
2. DADES DE L'EXPOSICIÓ
3. RECORREGUT
4. ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ
5. ACTIVITATS

1. PRESENTACIÓ

El Museu Picasso de Barcelona presenta, del 31 de maig a l'1 de setembre del 2013, «**Yo Picasso. Autoretrats**». La mostra, que compta amb el patrocini d'Endesa, està organitzada i produïda pel Museu i és el resultat del procés de treball que, durant més de tres anys, han realitzat els seus comissaris: Eduard Vallès, especialista en Picasso, i Isabel Cendoya, coordinadora d'exposicions del Museu.

Aquesta proposta aborda, per primera vegada aspectes tan importants en la producció de l'artista com són l'autoretrat i l'autorepresentació, i suposa, a la vegada, un merescut homenatge a Pablo Picasso l'any que se celebra el 50è aniversari de la inauguració del Museu Picasso de Barcelona.

Yo Picasso

Tot just quan començava el segle XX, un impetuós Picasso que ni tan sols tenia vint anys s'autoretratava en diverses obres amb la contundent signatura «Yo». L'explícita càrrega eufònica de l'expressió transmetia el vigor i l'autoconfiança d'una personalitat que deixaria una forta empremta en l'esdevenir artístic del segle. Malgrat aquest interès inicial en emfasitzar el seu ego, l'autoretrat només serà un gènere realment destacat durant la joventut i, en menor mesura, durant la vellesa, de manera que s'establirà una solució de continuïtat entre ambdós períodes. En aquest interval, l'autoretrat tradicional esdevindrà un gènere puntual i, per contra, sovintejaran diferents tipus d'autorepresentacions.

Aquesta és la primera exposició monogràfica que s'ha organitzat mai sobre l'autoretrat a l'obra picassiana. La disposició museogràfica planteja un doble nivell de lectura. En un sentit formalista, ens permetrà resseguir la carrera artística de Picasso en paral·lel a l'evolució de l'autoretrat; transitarem així pel període acadèmic,

el blau, el primitivista, el cubista, el neoclassicista, el surrealista o el darrer Picasso, entre d'altres. En un vessant més narratiu, ens endinsarem en l'aventura estrictament humana que traspua per una obra obertament autobiogràfica. El mateix artista va afirmar: «un dia hi haurà una ciència, que potser s'anomenarà "la ciència de l'home", que provarà de penetrar més profundament en l'home a través de l'home-creador.»¹

Malgrat que entre el primer i el darrer autoretrat hauran passat gairebé vuit dècades, l'obra picassiana presenta un sòlid sentit unitari, en definitiva, la constatació d'un «jo» que es manifesta de forma rotunda fins als darrers autoretrats de l'artista, amb noranta-un anys i amb plena consciència d'estar a les portes de la mort.

---

¹ Brassai, *Conversations avec Picasso* (París, Gallimard, 1964, p. 123).

2. DADES DE L'EXPOSICIÓ

- La mostra tracta, **per primera vegada** un dels temes destacats dins la producció de l'artista i, des del punt de vista temporal, abasta setanta-set anys, des de la infantesa (1895) fins a poc abans de morir (1972).
- L'exposició compta amb el suport **de la família de l'artista**, que ha cedit obres per a aquesta ocasió i ha impulsat el projecte des dels seus inicis.
- La proposta aplega un total de **90 obres**:
  - 17 olis
  - 37 dibuixos
  - 1 carnet
  - 10 gravats
  - 5 fotografies (originals)
  - 12 fotografies (còpies modernes)
  - 1 ceràmica
  - 7 publicacions
- Entre les obres presents a la mostra **destaquen**: *Autoretrat (Yo)*, 1901, de The Museum of Modern Art, Nova York; *Autoretrat*, 1901-1902, de la National Gallery of Art, Washington; *Autoretrat*, 1906, de The Metropolitan Museum of Art, Nova York; *Autoretrat*, 1907, de la National Gallery, Praga; *Cap d'home*, 1972, de The Hakone Open-Air Museum, Tòquio i *Autoretrat*, 1972, col·lecció privada, Tòquio / Cortesia Fuji Television Gallery.

Títol:	«Yo Picasso. Autoretrats»
Data:	Del 31 de maig a l'1 de setembre del 2013
Roda de premsa:	30 de maig del 2013, a les 10.30 hores
Inauguració:	30 de maig del 2013, a les 19.30 hores
Lloc:	Museu Picasso de Barcelona Montcada, 15 - 23 08003 Barcelona Tel. 932 563 000 Fax. 933 150 102 museupicasso@bcn.cat twitter.com/museupicasso www.facebook.com/MuseuPicassoBarcelona
Horari:	De dimarts a diumenge, de 10 a 20 hores Dilluns no festius, tancat
Preu:	Entrada a l'exposició: 6,60 € ; Entrada general (exposició temporal + col·lecció permanent): 11 € . Condicions especials per a grups, menors de 16 anys, membres del ICOM, Targeta Rosa, menors de 25 anys, aturats, jubilats, passi d'acompanyant, famílies nombroses Sense cues: les entrades es poden adquirir on-line a través de la web del Museu Picasso
Carnet del Museu Picasso:	Accés directe i il·limitat a la col·lecció i a les exposicions del Museu durant dotze mesos (a partir del moment de la compra): 12 € individual / 15 € familiar
Organitza i produeix:	Museu Picasso de Barcelona
Superfície:	La exposició ocupa la primera planta del palau Finestres
Catàleg:	Editat en català, castellà i anglès. Autors: Eduard Vallés i Isabel Cendoya. 184 pàgines. Edició i producció: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura / Museu Picasso de Barcelona. Responsable de l'edició: Marta Jové, Museu Picasso de Barcelona. Projecte gràfic i maqueta: Edicions de l'Eixample
Obres:	La mostra aplega 90 obres de l'artista, procedents de col·leccions particulars, museus i centres d'art de tot el món

www.museupicasso.bcn.cat

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

Organització i producció
Museu Picasso de Barcelona

Direcció:
Bernardo Laniado-Romero

Gerència
Palmira Balagué

Comissariat:
Eduard Vallés i Isabel Cendoya

Coordinació:
Isabel Cendoya

Conservació preventiva:
Reyes Jiménez
Anna Vélez

Registre:
Anna Fàbregas
Jesús San José
Isabel Cendoya

Comunicació i premsa:
Manel Baena
Anna Bru de Sala

Documentació:
Margarida Cortadella

Disseny del muntatge:
Guri Casajuana

Producció:
Anna Lingua

Muntatge:
Relluc

Il·luminació:
La Invisible

Campanya de comunicació i catàleg:
Edicions de l'Eixample

Assegurances:
Corredoria Marsh

Transport:
TTI Fine Arts Services

- Amb la col·laboració de:

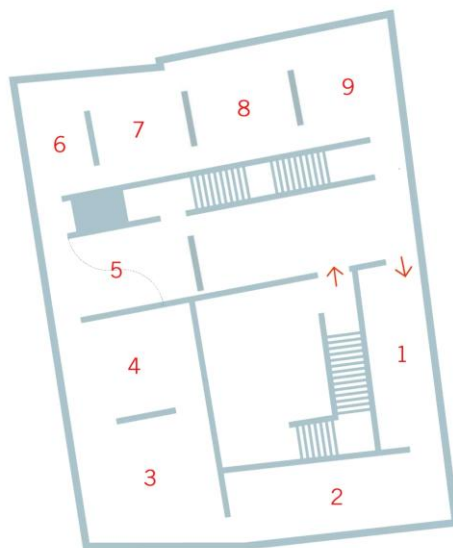

3. RECORREGUT

L'exposició ocupa la primera planta del palau Finestres i s'estructura en **9 àmbits**:

- Àmbit 1** Barcelona, fàbrica d'autoretrats
- Àmbit 2** Forjant-se la imatge del creador
- Àmbit 3** Eros, Tànatos i Vida. París, 1901
- Àmbit 4** El camí vers la màscara
- Àmbit 5** Autoretrat fotogràfic
- Àmbit 6** «Monsieur Ingres, c'est moi!»
- Àmbit 7** La imatgeria de la presència i de l'absència
- Àmbit 8** L'artista i la model
- Àmbit 9** Pintura contra el temps

4. ÀMBITS DE L'EXPOSICIÓ

Introducció

Picasso va autoretratar-se des de la seva infància fins poc abans de morir, és a dir, des de finals del segle XIX fins a la dècada dels setanta del segle XX. Malgrat això, el concepte d'autoretrat no abasta a definir l'extraordinària complexitat de l'autorepresentació picassiana que, per raons de criteri, no analitza aquesta exposició. El recorregut expositiu se circumscriu a l'autoretrat tradicional amb una interpretació extensiva a certes autorepresentacions.

Picasso va emprar l'autoretrat per a diversos objectius en funció de les necessitats que se li plantejaven en cada fase artística i vital, revertint amb total llibertat coordenades personals, espacials i temporals. En uns autoretrats va deixar testimoni de fets biogràfics, en d'altres va projectar-hi inquietuds, dèries o fantasies, i en gairebé tots va emprar el propi cos com a laboratori de diverses recerques artístiques. En aquest sentit, malgrat la proverbial transcendència de l'element autobiogràfic en Picasso, una part dels autoretrats prescindiran de connotacions narratives i aniran paral·lels a estrictes recerques formals coetànies.

La presència d'aquest gènere a l'obra picassiana no presenta una estructura lineal, atès que la majoria d'autoretrats els va realitzar abans de *Les Demoiselles d'Avignon* del 1907, a les portes del cubisme. A partir d'aleshores, l'autoretrat *stricto sensu* esdevindrà un gènere puntual a la seva obra, que només recuperarà amb una certa sistematització durant la vellesa, tancant així un cicle iniciat a la joventut. L'autoretrat fotogràfic, si bé tindrà diverses derivacions, serà hegemònic durant el període cubista.

D'ara endavant, al marge de manifestacions aïllades, només trobarem algunes seqüències destacades d'autoretrats: la producció neoclàssica del període 1917-1921, els gravats de vellesa i els autoretrats de mort.

Durant la seva carrera, Picasso va desenvolupar uns codis de representació que tendien a l'alteració i, més endavant, a l'ocultació de la seva imatge. Això es manifestarà en diversos autoretrats críptics a partir d'ombres i perfils vinculats a circumstàncies domèstiques. A un altre nivell, adoptarà sovint arquetips iconogràfics provinents de la tradició artística, eludint-ne la seva morfologia però incorporant-hi de vegades elements autoreferencials. Aquest és el cas del pintor i la model o de la imatge de l'artista, temes capitals en la trajectòria picassiana que en, alguns casos, transmeten reflexions vinculades a correlats biogràfics.

El discurs expositiu s'estructura en diversos àmbits, que es fonamenten en criteris cronològics i conceptuals, i s'estén a diferents disciplines artístiques, especialment l'oli i el dibuix, i, en els darrers anys, la ceràmica i el gravat.

Àmbit 1

Barcelona, fàbrica d'autoretrats

Picasso afirmava que “la pintura no és pas una qüestió de sensibilitat; cal usurpar el poder; hem de prendre el lloc de la natura i no dependre de les informacions que ens ofereix”. Des de molt aviat, va establir un mètode d'autorepresentació molt personal, de manera que, ja en els primers autoretrats, va eludir el sentit imitatiu propi del gènere i es va allunyar de la seva fisonomia real.

Aquest primer àmbit analitza l'autoretrat centrat en el rostre, el vessant del gènere que va menar els inicis de Picasso. En algunes peces, es detecta encara la formació acadèmica, amb els ocres de la paleta de la Llotja, però alhora s'hi evidencien les maneres antiacadèmiques d'una personalitat acusada. D'aquest procés iniciàtic en destaca la necessitat d'afirmació i un formidable domini de les diverses tècniques dibuixístiques. El gruix dels autoretrats de joventut va ser fet a Barcelona, on Picasso havia arribat amb tretze anys, i aquest primer període va ser l'únic en què aquest gènere va resultar substancial en la seva producció.

Àmbit 2

Forjant-se la imatge del creador

Picasso va cultivar la variant de l'autoretrat com a artista des dels anys de formació i durant la joventut, si bé es tracta d'un tema transversal en la seva obra. Aquest procés d'auto-objectivació el va portar a experimentar tota mena de perspectives i positures, a imatge dels grans mestres, per tal d'emfasitzar la condició d'artista. *Autoretrat amb perruca* i “*Picasso par lui même*”, on apareix caracteritzat de simi, representen la disfressa històrica i el doble híbrid animalitzat, categories destacades de l'autorepresentació picassiana, sovint d'estil caricaturesc.

La projecció com a creador es desplega en diverses línies; Picasso es retrata com a artista *in actu* —davant d'una tela— o com a bohemí, acompanyat dels seus amics i vestit amb indumentàries atrevides. En aquest procés promocional, va considerar l'opció de la premsa escrita, no només facilitant autoretrats a diverses publicacions barcelonines sinó també inserint-los a *Arte Joven*, revista que va codirigir.

Àmbit 3

Eros, Tànatós i Vida. París, 1901

Picasso també va emprar l'autoretrat com a espai de projecció de la seva realitat més íntima. Parlem d'obres de major càrrega biogràfica i sovint sobre suports més modestos. Com a contrapunt a l'arquetip miserabilista del període blau, sovintegen autoretrats eroticosexuals o bé en bordells amb una celestina. En un registre simbolista, destaquen els autoretrats vinculats a *La Vida*, l'obra mestra d'aquest període.

Les connotacions narratives d'autoretrats com els dibuixos anecdòtics dels viatges a París, contrasten amb les recerques formals més profundes centrades en el rostre que fa en aquella ciutat. L'any 1901, representat amb quatre obres, presenta una de les seqüències més destacades, que oscil·la de les composicions mundanes, com *Autoretrat amb copalta*, a d'altres de caire introspectiu, com l'*Autoretrat (Yo)* del Museum of Modern Art de Nova York. Els anys posteriors, persisteix en l'anàlisi del rostre, que arriba al zenit durant el bienni 1906-1907.

Àmbit 4

El camí vers la màscara

La producció prèvia al 1907 resulta clau en la carrera de Picasso ja que correspon als anys d'assalt a la modernitat, que simbòlicament es concreta en *Les Demoiselles d'Avignon*. L'assimilació de nous referents i la constant evolució del seu llenguatge pictòric tindran el seu correlatiu en l'autoretrat. L'autorepresentació com a bohemí o arlequí del període 1904-1905 constitueix la cesura que fixa l'allunyament del sentit imitatiu del gènere. L'any 1906, el procés de primitivització de l'obra i l'interès de l'artista per l'art antic —bàsicament l'ibèric,— es concretarà en la simplificació de les formes i en la mascarització del rostre. Aquest any esdevindrà clau en l'autorepresentació picassiana, amb diverses obres que comparteixen una orientació similar. El procés té com a icona l'*Autoretrat* del 1907, de la Národní galerie de Praga, que anuncia un nou llenguatge pictòric alhora que preludia la desaparició de l'autoretrat tradicional durant els anys següents.

Àmbit 5

Autoretrat fotogràfic

L'interès per la fotografia va portar Picasso a cultivar una nova variant d'autorepresentació: l'autoretrat fotogràfic. Les primeres manifestacions van tenir lloc l'any 1901 a París i es van estendre als anys següents, molt especialment durant el període cubista, quan coincideix amb l'absència d'autoretrats tradicionals.

Els primers autoretrats fotogràfics responien a provatures que sovint evidenciaven encara un incipient coneixement de la tècnica. Els autoretrats picassians del moment cubista amaguen dos objectius principals: documentar la seva producció i, sobretot, projectar la imatge del creador en l'entorn del seu taller.

El concepte d'autoretrat, però, sovint cal fixar-lo més en la construcció de les escenografies per part de l'artista que no pas en l'autoria de la fotografia. Picasso també pren com a suport imatges seves d'altres fotògrafs o, fins i tot, de fotomatonos. Aquestes composicions lúdiques manipulades amb llapis de colors van sovintejar en l'autorepresentació dels seus darrers anys.

Àmbit 6

«Monsieur Ingres, c'est moi !»

La verificació plàstica dels postulats primitivitzants sobre el propi rostre del 1906-1907 es va reproduir durant els anys 1917-1921, d'acord amb unes propostes neoclassicistes resultat del gir que havia anat experimentant l'obra de Picasso. Podem llegir-hi el "retorn a l'ordre" que va suposar la recuperació de models estètics clàssics durant la segona dècada del segle XX, també en clau picassiana, com un retorn al dibuix com a tècnica essencial.

Els autoretrats a l'oli esdevenen una excepció davant d'una rotunda reivindicació del dibuix, sovint amb adaptacions de models ingrescos. Ernest Ansermet afirmava haver vist Picasso saludant-se ell mateix davant del mirall i exclamant: "Monsieur Ingres, c'est moi !". Quan als anys cinquanta li van preguntar pel seu darrer autoretrat, va dir que l'havia fet l'any 1918, "el dia que va morir Apollinaire", expressió que simbolitzava deixar enrera tota una època de la seva vida. Tot i que aquesta afirmació de rerefons íntim va ser desmentida per la producció posterior, sí que amagava un pòsit de raó, ja que va trigar molt temps a realitzar un altre conjunt tan significatiu d'autoretrats.

Àmbit 7

La imatgeria de la presència i l'absència

Coincidint amb la vinculació de Picasso amb el surrealisme, van sorgir noves formes d'autorepresentació més críptiques i subtils. Estem davant d'una imatgeria de presència i d'absència que aplega la producció autorepresentativa d'un període considerable. Cap a finals dels anys vint, Picasso va iniciar una sèrie d'olis on el seu perfil ombrejat es confrontava amb una figura monstruosa d'arrel surrealista. Sovint emprava les ombres i els perfils com a projeccions de circumstàncies domèstiques que li interessava mantenir en secret.

A principis dels anys cinquanta, amb *L'ombra damunt la dona*, metàfora de l'abandonament per Françoise, es confirma la virtualitat de l'ombra en períodes de problemàtica personal, un recurs que, amb diferent intensitat, perviu fins als darrers anys. Paral·lelament, el gènere s'expandeix cap a altres disciplines, com la ceràmica, el gravat o els llibres il·lustrats, on també s'autoretrata com a escriptor.

Àmbit 8

L'artista i la model

Michel Leiris considerava el tema de l'artista i la model en Picasso com "un gènere per ell mateix". Però l'artista rarament es va autoretratar prenent com a model el seu rostre, sinó que emprava arquetips provinents de la iconografia artística, en una de les clàssiques metamorfosis picassianes que no sempre podem descodificar en clau autoreferencial. Sabem que l'escultor de la *Suite Vollard* dels anys trenta o el pintor de la *Suite Verve* dels cinquanta responen a correlats biogràfics. Els darrers anys, Picasso va insistir en un tema estructural, la imatge de l'artista, en realitat una sublimació de la seva personalitat. Però no l'atreia tant la idea d'autorepresentar-se com la de reflexionar sobre la imatgeria del creador. I sovint va jugar a l'equívoc, de manera que s'aprecien diverses categories en funció del nivell de remissió a la seva fisonomia: l'autoretrat explícit —la menys habitual—, l'autoretrat amb elements o faccions evocatives i l'autoretrat simbòlic.

Àmbit 9

Pintura contra el temps

A manera de balanç vital, els darrers anys va produir un retorn de Picasso a l'autoretrat, bàsicament a través del gravat, tècnica que li permet desplegar una narrativitat inèdita a l'oli i la creació de composicions corals d'ampli recorregut iconològic i diversos nivells de lectura. Les sèries més destacades d'autoretrats són a la *Suite 347* i a la *Suite 156*, de quan l'artista tenia entre 86 i 90 anys, on la iconografia anava de la cita dels grans mestres o l'autoparòdia a la recreació del món circense, grotesc i femení: el seu *theatrum mundi*.

Picasso esdevé un espectador que recrea un personal submón adoptant tota mena de personalitats —un vell impotent, un turista o un nadó— i superant àmpliament el concepte d'autoretrat. L'estiu del 1972, uns mesos abans de morir i malgrat una evident devastació física, insistí a llegar-nos una inquietant sèrie d'autoretrats que constitueix la darrera manifestació del llegendari “Yo” picassià.

5. ACTIVITATS A L'ENTORN DE L'EXPOSICIÓ

▪ Els comissaris ens presenten “Yo Picasso”

Divendres 31 de maig a les 18.30h

A l'endemà de la seva inauguració, visita guiada a l'exposició a càrrec d'Isabel Cendoya i Eduard Vallès, comissaris de la mostra.

Punt de trobada: pati del palau Finestres
(C/ Montcada 23)

Visita gratuïta (inclosa en l'entrada a l'exposició)

▪ “Jo, persona”. Taller de dibuix entorn l'autoretrat

Una col·laboració amb el Cercle Artístic Sant Lluc
A càrrec d'Isidre Manils

Dimarts 4, 11, 18 i 25 de juny de les 17.30h a les 20.30h

Prenent com a punt de partida l'exposició “Yo Picasso. Autoretrats”, es vol explorar la representació del jo i dels plantejaments, tant tècnics com conceptuals, que aquest enfrontament a un mateix suposa. També es treballarà què vol dir mirar-se i autorepresentar-se en l'era de la ficcionalització del jo que s'està donant en les xarxes digitals, i quins canvis suposa usar tècniques seques com el carbó, el llapis i el grafit per fer-ho.

Lloc: Aules del Centre de Documentació i Recerca (Pl. Sabartés, 1)

Preu: 30 €

Inscripcions: museupicasso_reserves@bcn.cat

- **Visites guiades a l'exposició**

Dissabtes a la tarda

Visita per a públic individual inclosa en el preu de l'entrada a l'exposició. Es recomana reserva prèvia.

- Anglès a les 16.30 h
- Castellà a les 17.30 h
- Català a les 18.30 h

Més informació i reserves: 932 562 000/22,
museupicasso_reserves@bcn.cat

